

р. було проведено облік самосіву на всіх секціях стаціонару. Відповідно до досліджень О.О. Мелешук встановив, що в кінці 2008 р. найбільша кількість підросту сосни в переводі на 4-7-літки (47,9 тис. шт./га) зосереджена на контролі, дещо менше – після проведення першого прийому рівномірної поступової триприйомної рубки (25,9 т. шт./га), ще менше – при групово-вибірковій вирубці материнського деревостану (11,4 тис. шт./га) і найменше за суцільної вирубки (3,8 тис. шт./га). Поряд з тим, детальний облік підросту сосни звичайної за віковими групами, дозволив відзначити цікаві особливості проходження відновного процесу. Так, самосіву сосни в рік обліку з'явилося найбільше на контролі (100,4 тис. шт./га), дещо менше (40,4 тис. шт./га) при проведенні групово-вибіркової рубки, менше (27,6 тис. шт./га) при проведенні поступової триприйомної і найменше на секції, де проводилась суцільна вузьколісосічна вирубка. Мелешук відзначив дещо іншу особливість під час обліку двох-трьохлітньої сосни звичайної на секціях стаціонару. Зокрема, найбільшу кількість аналізованого підросту було обліковано на контролі (54,6 тис. шт./га), істотно менше (18,1 тис. шт./га) такого підросту нагромадилось на секції, де проводилась триприйомна поступова рубка і найменше (3,5 тис. шт./га) при групово-вибірковій вирубці деревостану. Варто зазначити, що найбільше надійного підросту сосни (вік понад 4 роки) збереглося на секції з проведенням триприйомної поступової рубки. Зокрема, 4-7-літок тут було обліковано майже 7,4 тис. шт./га, підросту віком старше 7 років – близько 2,4 тис. шт./га. Менше надійного підросту обліковано на секції з проведенням групово-вибіркової рубки, відповідно 2,3 тис. шт./га та 0,6 тис. шт./га. Кількість 2-3 літок сосни на секціях стаціонару значно менше на секціях стаціонару з'явилося самосіву та підросту дуба звичайного. Зокрема, на контролі його було обліковано 1,4 тис. шт./га в переводі на 4-7-літки, на секції з проведенням вузьколісосічної рубки – 0,1 тис. шт./га, групово-вибіркової триприйомної – 0,6 тис. шт./га, поступової триприйомної – 1,9 тис. шт./га. Проведені дослідження дали змогу О.О. Мелешуку зробити такі висновки:

- після років рясного плодоношення під наметом помірно зімкнених пристигаючих та стиглих соснових деревостанів з'являється значна (понад 100 тис. шт./га) кількість самосіву сосни;
- проведення розріджень рубками головного користування соснового деревостану обумовлює зменшення кількості самосіву, який з'являється під його наметом (найменшу кількість самосіву сосни обліковано на секції з суцільною вузьколісосічною та поступовою триприйомною вирубкою материнського деревостану);
- найбільша кількість 2-3-літнього підросту сосни збереглась під наметом материнських деревостанів на контролі (54,6 тис. шт./га) та секції з проведенням першого прийому поступової триприйомної рубки (18,1 тис. шт./га);
- значна кількість життєздатного підросту сосни звичайної (віком понад 4 роки) нагромадилась на секціях № 3, 4, де було проведено часткову вирубку деревостану;
- в умовах свіжого дубового субору під наметом пристигаючих та стиглих дубово-соснових деревостанів самосів і підріст дуба звичайного з'являється в незначній кількості (найбільше його було обліковано на контролі – до 1,4 тис. шт./га та секції № 4-1,9 тис. шт./га).

Список використаних джерел

1. Генсирук С.А. Комплексное лесохозяйственное районирование Украины и Молдавии / С.А. Генсирук, В.С. Шевченко, Ю.Р. Бондарь. – К. : Наук. думка, 1981. – 360 с.
2. Копій Л.І. Продуктивність, структура соснових деревостанів в умовах свіжого дубового субору Західного Полісся / Л.І. Копій, О.О. Мелешук // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2007. – Вип. 17.4. – С. 65-69.
3. Гордієнко М.І. Культури сосни звичайної в Україні / М.І. Гордієнко, В.П. Шлапак, А.Ф. Гойчук, В.О. Рибак, В.М. Маурер, С.Б. Ковалевський, Н.М. Гордієнко. – К. : Ін-ту аграрної економіки УААН, 2002. – 872 с.
4. Пастернак П.С. Хвойні ліси України / П.С. Пастернак, П.П. Посохов, І.П. Федець, І.Б. Шинкаренко. – К. : Урожай, 1976. – 112 с.
5. Мелешук О.О. Особливості природного відтворення сосни звичайної в суборових умовах західного Полісся / О.О. Мелешук, Л.І. Копій // м. Науковий вісник НЛТУ України. – Львів, 2012. – Вип. 24. – С. 16-21.

УДК 635.262:631.17

ЗАХОДИ ІЗ ПОЛПШЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ ЧАСНИКУ

Барбаш С.С., студ. гр. МАГ-181,
Науковий керівник: **Селінний М.М.**, к.е.н, доцент
Чернігівський національний технологічний університет

В Україні часник вирощується майже на всій території але, на жаль, в основному на присадибних ділянках. Останнім часом намітилася тенденція збільшення промислових площ. Вирощувати часник на великих площах досить складно і не занадто рентабельно, а от для невеликого господарства, коли вимір площ йде десятками соток, а не гектарами, вирощування часнику може стати дуже прибутковою справою.

До нас привозять 90% часнику, який ми їмо. Решта 10% діляться на: 3% - виробники, 7% - місцеве населення і перекупники. За оцінками, статистики в Україні виробляється близько 4 тис. тон часнику.

За статистику в Україні імпортується близько 10 тис. тон часнику. Іншими словами, \$ 8 млн. з України йде в кишеню часниководам Китаю і Єгипту. Україна за підсумками 2015 року експортувала 81 тис. кг часнику. Наш часник затребуваний в Прибалтиці, Канаді, Нідерландах - в цих країнах не люблять китайський часник [1].

В 2017 році, в Україні було закладено близько 1 тис. га комерційних площ під часник.

Часник – культура вегетативного способу розмноження. Нові його покоління потребують майже таких самих умов середовища, у яких самі були сформовані. Через це часник відносять до культур так званого вузького ареалу. Практично це означає, що часник, завезений з інших (тим більше – віддалених) регіонів, на новому місці погано росте, сильніше уражується хворобами і шкідниками, істотно знижує врожайність і, так і не пристосувавшись до змінених умов, поступово гине.

Більша частина території України розміщена в зоні з сприятливими умовами, що дозволяє одержувати високі і сталі врожаї сільськогосподарських культур. Проте майже 16 млн га (40%) сільськогосподарських угідь знаходиться в посушливій зоні, де за останні 50 років повторюваність посух спостерігалась через 3–4 роки. В Україні значний негативний вплив викликають вітрова та водна ерозії ґрунтів. За останню чверть минулого сторіччя площа еродованої ріллі збільшилась на 26% і досягла майже третини всіх орних земель. Середньорічне змивання ґрунту перевищило допустимі межі в 2–3 рази, а в окремих областях – в 6–8 разів [2].

Шкода, якої завдає ерозія сільському господарству, виявляється не тільки в руйнуванні ґрунтів, а й у вносі з них поживних речовин – азоту, калію, фосфору, кальцію, магнію та ін. Ґрунтовий покрив світу внаслідок ерозії втрачає в 60 разів більше елементів живлення рослин, ніж їх надходить із добривами. Продуктивність еродованих ґрунтів знижується на 35–70 %.

Дотепер багато працівників землевпорядних проектних організацій і агрономів-практиків вважають, що ґрунтозахисні сівозміни варто вводити тільки на схилах крутіше 3–50 на середньо- і сильнозмитих ґрунтах. Це думка, як показала багаторічна практика, помилкова [3].

Спостереженнями Обласова В.І. встановлено, що без дотримання протиерозійних заходів у районах випадання інтенсивних злив і стоку повенеких вод ерозія виявляється вже на схилах 0,5–10. Введення сівозмін без обліку рельєфу завдає великої шкоди сільським господарствам: знижує родючість ґрунтів, від застосовуваних добрив і сортів не одержують належної віддачі, зменшується кількість і знижується якість виробленої рослинницької продукції (зерна, кормів і ін.), погіршуються економічні показники господарств.

Для боротьби з ерозією здійснюють такі протиерозійні заходи:

- 1) оранка впоперек схилу,
- 2) оптимальні строки, норми і способи сівби;
- 3) безполіцевий обробіток ґрунту із залишенням стерні;
- 4) впровадження ґрунтозахисних сівозмін з використанням багаторічних трав;
- 5) насадження дерев і кущів по краям ярів, лісосмуг;
- 6) будівництво гідротехнічних споруд.

Агротехнічні (технологічні) вимоги, наприклад, пропоновані до посівного та ґрунтооброблюючих агрегатів – розміщення посівів сільськогосподарських культур рівнобіжними рядами. Міжряддя просапних культур повинні бути оброблені при мінімальному ушкодженні посівів. Для виконання цієї вимоги, що забезпечує одержання запланованої врожайності, повинні бути створені територіальні умови, тобто запроєктовані загонки, що складають поля з рівнобіжними сторонами, кратними ширині захоплення агрегату. При цьому дуже важливо на опукках (увігнутих) частинах схилів правильно розмістити межі загонку у вигляді кривих із заданим радіусом.

Одним із шляхів підвищення ефективності виробництва часнику є виведення і впровадження в господарствах високоврожайних сортів, стійких проти хвороб і придатних для вирощування в Чернігівській області.

Часник імпортується з Італії, Франції, Іспанії, Єгипту та Китаю. Він частково хімічно захищений для того, щоб краще зберігався і зберігав кращий вигляд при тривалому транспортуванні. Але щоб товар краще зберігся і був придатний для посадки краще брати посадковий матеріал від вітчизняного виробника [4].

Особливість вирощування часнику полягає в тому, що він розмножується вегетативним способом. Це означає утворення нової рослини з частини батьківського. В якості посадкового матеріалу використовується зубок, однозубка або повітряна бульбочка. Все це не є насінням. Справжні насіння суцвіття часнику формує, але в процесі росту рослини їх розвиток заглушається повітряними бульбочками.

Це означає, що часник зі складнощами і дуже тривало пристосовується до зміни умов росту. Тобто, має виражену зональність поширення. У промисловому вирощуванні часнику були

випадки, коли в Україну завозилися імпорتنі сорти часнику (іспанські), які з-за зміни території вирощування не давали схожості. На це варто звертати увагу при виборі сорту для вирощування часнику в Україні.

Нами пропонується вирощувати ярі сорти часнику:

- Велетень – повністю зберігається до весни, на відміну від озимих, середня урожайність 7-9 т/га ;
- Вікторію - хороший середньостиглий сорт з високою врожайністю, великі головки, стійкість до гниття дінця;
- Абрек – середньостиглий і нестрількующий сорт, виростає у висоту до 50 см, урожай відмінно зберігається протягом тривалого часу.

Ґрунти Полісся бідні за вмістом гумусу, рухомих форм фосфору і калію., мають кислу реакцію ґрунтового розчину. Для одержання доброї врожаю сільськогосподарських культур тут необхідно вносити органічні і мінеральні добрива, проводити вапнування ґрунтів та впроваджувати сівоzmіни з обов'язковим вирощуванням багаторічних трав і бобових культур [5].

В господарстві на полі де вирощується часник сформована така сівоzmіна:

- люпин;
- озима пшениця;
- часник.

Для кращого врожаю часнику пропонується дві пропозиції щодо вирішення цього питання. Перше, це сівоzmіну потрібно сконструювати так щоб люпин повертався на попереднє місце на 4 або 5 рік. Пропонується ввести четверту культуру в сівоzmіну. Це картоплю після часнику. Картоплю найбільш доцільно вирощувати після озимих зернових і зернобобових, але при внесенні достатньої кількості органічних і мінеральних добрив та своєчасному проведенні заходів по боротьбі з бур'янами і шкідниками її можна розміщувати після будь-яких попередників [5].

Друге, це можна порекомендувати скористатися сидератами. В якості сидерального добрива висіяти суміш вівса з редькою олійною відразу після озимої пшениці.

Отже, запропоновані зміни в технологію допоможуть за відносно невеликі фінансові вливання підвищити врожайність часнику, та покращити його якісні показники.

Список використаних джерел

1. Біологічне рослинництво: Навч. посібник / О. І. Зінченко, О. С. Алексєєва, П. М. Приходько та ін.; За ред. О. І. Зінченка. – К.: Вища шк., 1996.
2. Примак І. Д., Гудзь В.П., Ерозія та дефляція ґрунтів та заходи боротьби з ними.: Біла Церква, 2001. – 391с.
3. Обласов В.І., Балик Н.Г., Протиерозійна організація території: Навчальний посібник / В.І. Обласов, Н.Г. Балик– К., Аграрна освіта 2009. – 215 с.
4. Єрмоленко О., Заробити на часнику стало складніше / О. Єрмоленко/ Журнал «Пропозиція». – 2017. -№ 5. – с. 15.
5. Гриник І. В., Наукові основи агропромислового виробництва Чернігівської області/ І. В. Гриник, А. Г. Бардаков, Ю. О. Бакун та ін.Чернігів: РВК «Десяняська правда», 2004.-344 с.

УДК 633.85:631.8

ВИРОЩУВАННЯ РІПАКУ ОЗИМОГО ЗА ПЕРЕДПОСІВНОЇ ОБРОБКИ НАСІННЯ ТА ПОЗАКОРЕНЕВОГО ЖИВЛЕННЯ РОСЛИН РЕГУЛЯТОРАМИ РОСТУ

Борисенко Д.А., студ. гр. МАГ-181

Науковий керівник: **Селінний М.М.**, к.е.н, доцент
Чернігівський національний технологічний університет

Ріпак є однією з найдавніших культур. Рослина відома ще за 4 тис. років до н. е. Батьківщина його – Середземноморські країни, звідки він розповсюдився в Азію, а в XIV ст. в Західну Європу, де й понині є однією з головних культур [1].

З Німеччини через Польщу ріпак потрапив до Західної України, де також займав доволі великі площі. Згодом ця культура набула значного поширення по всій Україні. На кінець 30-х років в районах Західної України посівні площі ріпаку становили 120-130 тис. га. Проте в 50-х роках ХХ століття виробництво ріпаку в Україні було згорнуто через розширення посівних площ соняшнику. В 1970-1973 р. в Україні засівалось лише 2,5-3,0 тис. га[2].

Перший вітчизняний сорт Дублянський було створено у Львівському сільськогосподарському інституті і районовано у 1949 р. для західних областей України [3].

Відродження ріпаку як промислової культури в Україні майже заново почалося з 1980 року. Найбільше висівали ріпак в 1986-1990 р. Планувалося в 2000 році сіяти його на площі 0,5 млн. га. Очікуваного росту посівних площ у 1990-2000 р. не відбулося в основному через відсутність переробних